

Gündem

Kyoto ile neler değişecek

Türkiye, uzun bir bekleyişin ardından bugün resmen Kyoto Protokolü'nün parçası oldu. Protokolün hedefi sera gazı salımlarını azaltmak. Herkesin, bu kötü gidişe dur diyebileceği bir katkı var. Örneğin televizyonu kumandadan değil, düğmesinden kapatın, bir yılda 32.91 kg daha az korbondioksit salımı olsun.

Türkiye bugün küresel iklim değişikliğiyle mücadele için oluşturulan tek uluslararası girişimin bir parçası oldu. Uzun bir bekleyişin ardından Türkiye 2009 başında Kyoto Protokolü'ne katılmaya karar vermiş, ilgili kanun TBMM'de onaylanıp BM'ye yollanmıştı. Prosedürün tamamlanması için gereken 90 günlük süre bugün doldu.

KYOTO PROTOKOLÜ NEDİR?

Kyoto Protokolü, küresel iklim değişikliğiyle mücadele etmek için, Birleşmiş Milletler'in 1997'de Japonya'nın Kyoto şehrinde düzenlediği çevre toplantısında katılımcı hükümetler tarafından kabul edilen bir anlaşmadır. Protokole göre gelişmiş ülkelerin sera etkisi yaratan gazların salınımını 2008 - 2012 yılları arasında yüzde 5.2 düşürmelerini öngörüyor. Birleşmiş Milletler verilerine göre, 2001'den itibaren 84 ülke anlaşmayı imzaladı, 34 ülke onayladı. En son Rusya'nın 18 Kasım 2004'te katılımıyla 90 gün sonra 16 Şubat 2005 tarihinde protokol yürürlüğe girdi. Ancak bağlayıcılığı olmadığı için bu anlaşma sonrasında gaz salınımlarında küresel bir düşüş gözlenmedi. Dünya'da tek başına sera gazı salınımının yüzde 25'inden sorumlu olan Amerika, ve yüzde 1,5'undan sorumlu olan Avustralya Kyoto Protokolü'nü imzalamayacağını duyurdu. Böylece protokol işlemeye başlamadan büyük yara aldı. Çevreci Örgütler, başta Amerika olmak üzere gelişmiş ülkelerin Kyoto Anlaşması'na imza atmasını ve kurallarına uyması gerektiğini savunuyor.

TASARRUF ÖNERİLERİ

KÜÇÜK ÇÖZÜMLER, BÜYÜK ETKİLER: Televizyonu kumandasından değil de düğmesinden kapatarak, bir yıl boyunca 32.91 kg daha az korbondioksit salımı elde edilebilir. Plazma TV lüksünden vazgeçemeyenlere de öneri açık: 'LCD kullan, CO2 salımı yüzde 25 azalsın'. Masaüstü bilgisayarın, dizüstü bilgisayarına oranla beş kat daha fazla korbondioksit salımına neden olduğu da raporda yer alırken, gaz salımı en yüksek elektrikli ev aletleri ise çamaşır kurutma makinesi, fırın ve su ısıtıcı olarak belirleniyor.

Enerji verimli ampul tercih edilirse salım, yüzde 70 oranında azalıyor. Klima yerine tavan fanı kullanılması halinde ise yüzde 91'lik CO2 salımının azalışı gözlemleniyor. Rapora göre kömür kullanan aileler ise doğalgaz kullanabilseydi, binlerce kilogram daha az gaz salımına sebep olacaktı.

EGE İLK SIRADA: Türkiye'nin tüm coğrafi bölgelerinden 2 bin 422 kişiyle yüz yüze görüşülerek yapılan ankette, ekonomik faaliyetlerin ve gelir düzeyinin yükseldiği yerlerde, örneğin Ege Bölgesi'nde korbondioksit salımı en üst noktayı görürken, doğuya gidildikçe rakam azalıyor. Ulaşım kaynaklı kişi başı yıllık salım miktarlarında da Ege, yine başı çekiyor; Güneydoğu'da minimum rakamlara rastlanıyor. Ev yaşamı kaynaklı salımlarda Akdeniz'de en düşük, İç Anadolu'da en yüksek rakamlara rastlanıyor. İklimin etkisiyle güneyden kuzeye artış gözleniyor.

TÜRKİYE TERMİK SANTRALA SARILDI: Raporda en çok göze çarpan noktalardan biri Türkiye'nin 'enerjiyi üretim biçimi'. Rapora göre Türkiye'de 1990 yılından 2006'ya kadar geçen 16 yılda hidroelektrik enerji kurulu gücü iki kat arttı: 13086 megavata ulaştı. Bu artışa rağmen Türkiye'nin toplam elektrik üretiminde hidroelektrik enerjinin payı yüzde 40'tan yüzde 25'e geriledi. Türkiye çığ gibi büyüyen enerji ihtiyacı için kömür ve doğalgazlı termik santrallara yüklendi. Termik santrallarının Türkiye'deki toplam enerji üretimindeki payı yüzde 75'e dayandı.

TARIMSAL ÜRETİM AZ, ATIK ÇOK: Bir diğer dikkat çekiçi nokta: 1990-2006 yılları arasında tarım sektörü kaynaklı sera gazı salımlarında ciddi bir düşüş yaşandı. Atık kaynaklı salımlarda ise rekor miktarda artış yaşandı. Katı atıkların çürümesiyle atmosfere yüksek oranda metan içeren 'çöp gazı' salınıyor. . Bir birim metan gazı, korbondioksitten 24 kat daha etkili bir sera gazı.

AVRUPA'DA YEDİNCİYİZ: Türkiye kişi başı korbondioksit salınımı düşük ancak nüfus gücü nedeniyle toplam salım miktarı yüksek bir ülke. 2006 yılı korbondioksit salım değerleri kıyaslandığında Türkiye toplam salım hacmi sıralamasında 30 Avrupa ülkesi arasında yedinci sırada yer alırken kişi başı salım sıralamasında sondan bir önceki sırada.

Kyoto ile neler değişecek?

Kyoto Sözleşmesi ile devreye girecek önlemler son derece pahalı yatırımlar gerektiriyor;

* Endüstriden, motorlu taşıtlardan, ısıtmadan kaynaklanan sera gazı miktarını azaltmaya yönelik mevzuat yeniden düzenlenecek.

* Daha az enerji ile ısınma, daha az enerji tüketen araçlarla uzun yol alma, daha az enerji tüketen teknoloji sistemlerini endüstriye yerleştirme, ulaşımda, çöp depolamada çevrecilik, temel ilke olacak.

* Atmosfere bırakılan metan ve karbondioksit oranının düşürülmesi için alternatif enerji kaynaklarına yönelinecek.

* Atmosfere salınan sera gazı miktarı yüzde 5'e çekilecek.

* Fosil yakıtlar yerine örneğin, bio dizel yakıt kullanılacak.

* Çimento, demir çelik ve kireç fabrikaları gibi yüksek enerji tüketen işletmelerde atık işlemleri yeniden düzenlenecek.

* Termik santrallerde daha az karbon çıkartan sistemler, teknolojiler devreye sokacak.

* Güneş enerjisinin önü açılacak. Nükleer enerjide karbon oranı sıfır olduğu için dünyada bu enerji ön plana çıkarılacak.

* Fazla yakıt tüketen ve fazla karbon üreten daha fazla vergi alınacak.

Yine de dünya hükümetlerinin acil önlemler almakta bu kadar geciktikleri bir ortamda tek uluslararası müzakere zemini Kyoto Protokolü'dür. Protokolü ABD ve Avustralya'nın yaptığı gibi reddetmek, ağır bir inkar politikasının göstergesidir. Kyoto'yu imzalayan bir ülke olmak, en azından küresel ısınmadaki payını kabul etmenin ve önlem almaya başlamanın ilk adımı olabilir.

Türkiye'nin durumu

Türkiye çerçeve sözleşmenin imzaya açıldığı Rio zirvesinde Başbakan Süleyman Demirel tarafından üst düzeyde temsil edildiği halde sözleşmeye imza atmadı. Bir OECD ülkesi olduğu için çerçeve sözleşmenin Ek-1 listesinde yer alan Türkiye, sözleşmeyi imzalamak yerine listeden çıkmak için lobi yapmayı tercih etti, ne var ki Ek-1 listesinden çıkarılmadı, ancak 2001 yılında Ek-2 listesinden çıkarıldı (Halbuki yükümlülük altına girmek için ek-1'de olmak yeterlidir). Sözleşmeye imza atmadığı için Kyoto görüşmelerinde aktif olarak müzakerelere katılmayan, bu yüzden de otomatik olarak Ek-B'ye girmediği için Protokol dışı kalan Türkiye, bu şekilde Kyoto Protokolü'ne taraf olmadı ve herhangi bir yükümlülük altına girmedi.

Türkiye küresel ısınma konusunda her zaman çok yavaş davranan, uluslararası mekanizmaların çevresinden dolaşmaya ve zaman kazanmaya bir ülke oldu. İmzaya açık olduğu süre içinde çerçeve sözleşmeyi imzalamamış, ancak 2004'de doğrudan doğruya Meclis'ten geçirerek onaylandı. Sözleşmenin getirdiği en önemli yükümlülük olan sera gazı envanterini ancak 2006 yılında, yani sözleşmenin imzalanmasından 14 yıl sonra Birleşmiş Milletler'e sunabilen Türkiye'nin, bu envanterle 1990-2004 yılları arasında sera gazlarını 170 milyon tondan 357 milyon tona çıkardığı, yani yüzde 110 artışla rekor kırdığı ortaya çıktı. Bu rakamlarla yüzde 1,3'lük paya sahip olduğu ve dünyanın en fazla sera gazı üreten 13. ülkesi olduğu ortaya çıkan Türkiye sonunda bugün Kyoto Protokolü'ne katıldı.

26 Ağustos 2009